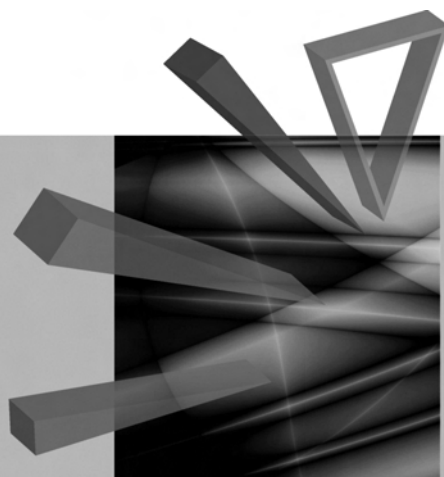

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

244

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczyk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusideł: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce.....	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010.....	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego.....	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych.....	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu.....	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami.....	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej.....	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego.....	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm.....	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce.....	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczyk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądziel: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Dorota Rynio

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

REGIONY PROBLEMOWE WOBEC NOWEGO PARADYGMATU POLITYKI REGIONALNEJ W POLSCE

Streszczenie: Polityka regionalna w Polsce odgrywa ogromną rolę. Wynika to m.in. z pozycji tej polityki w Unii Europejskiej. Zmiany następujące w gospodarce światowej i jej kryzys oraz sytuacja gospodarcza poszczególnych krajów UE wymuszają zmianę w zakresie zadań i sposobie rozumienia polityki regionalnej. Polska w długookresowym programowaniu polityki regionalnej stara się zastosować kroki antycypacyjne oraz podejmuje działania przygotowawcze w stosunku do kierunków przekształceń w kolejnym okresie budżetowym UE. Programowanie polityki regionalnej w Polsce w latach 2010–2020 zmienia w dużym stopniu podejście polityki regionalnej do kwestii regionów problemowych. Regiony problemowe zgodnie z nowym paradygmatem polityki regionalnej są wspierane w zróżnicowany sposób, na różnych poziomach, przez różne podmioty oraz w ograniczonym czasie i przestrzeni.

Słowa kluczowe: polityka regionalna, polityka spójności, polityka rozwoju, region, regiony problemowe.

1. Wstęp

Polityka regionalna w Polsce przeżywa okres głębokich przemian. Złożyło się na to kilka przesłanek, m.in.:

- nowe podejście do polityki regionalnej Unii Europejskiej w latach 2007–2013;
- problemy kryzysowe w gospodarce światowej;
- programowanie zadań poszczególnych polityk UE na lata 2014–2020 (szerzej [Korenik 2009, s. 139–145]).

Nowe ukierunkowanie polityki regionalnej w Polsce zostało podkreślone w przyjętym w 13 lipca 2010 roku dokumencie *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie* (KSRR). Dokument ten zawiera kompleksowy, strategiczny i średniookresowy plan prowadzenia polityki rozwoju w przekroju wojewódzkim. KSRR powstała w celu ukształtowania podstawy programowej nowej polityki regionalnej w Polsce. Dotychczas prowadzona polityka regionalna stała się niemal całkowicie podległa europejskiej polityce spójności. W tych warunkach realizowano głównie cele zintegrowanego ugrupowania, a nie specyficz-

nych wyzwań krajowych (szerzej [Szlachta, Zaleski 2011a, s. 2–3]). Wobec czego niezbędne było zainicjowanie działań skoncentrowanych na endogenicznych warunkach kraju oraz wskazanie kształtu polityki regionalnej w Polsce (szerzej [Domański 2003, s. 53–59]). Zmian w stosunku do kształtu polityki regionalnej oczekiwano również na poziomie UE, co zostało podkreślone już na Czwartym Forum Kohezyjnym (27–28 września 2007 r.) w Brukseli. W Polsce skoncentrowano się na stworzeniu nowego układu instytucjonalnego i kompetencyjnego polityki regionalnej oraz określeniu jej celów, kierunków, instrumentów w taki sposób, żeby spełniały one indywidualne wymogi kraju przy jednoczesnym braku sprzeczności z polityką UE. Dokument KSRR bierze udział w kształtowaniu podwalin nowej polityki regionalnej do 2020 roku. W KSRR nadano nowy wymiar podziałom terytorialnym i programowaniu gospodarki regionu. Modyfikacje dotyczą również możliwości wspierania obszarów w trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym regionów problemowych. Wskazanie nowego podejścia określającego możliwości wspierania regionów problemowych w świetle zmienionego paradygmatu polityki regionalnej staje się podstawą rozważań dla tego opracowania. Istotne w tym kontekście jest całkowicie odmienne traktowanie przez politykę regionalną Unii Europejskiej, w tym Polski, obszarów problemowych. Celem opracowania jest wskazanie determinant zachodzących przekształceń i nowych możliwości oraz instrumentów definiowanych dla obszarów problemowych.

2. Nowe kierunki polityki regionalnej w Polsce

KSRR wnosi nowy sposób planowania rozwoju w wymiarze terytorialnym i programowania polityki regionalnej. W tym ujęciu polityka regionalna dąży do identyfikacji i efektywnego wykorzystania walorów regionów i ich możliwości rozwoju. W podejściu KSRR istotnym zagadnieniem staje się powiązanie w długim okresie celów regionów z polityką rozwojową państwa, co oznacza spójność działań ukierunkowanych terytorialnie (na podst. [Koncepcja... 2008, s. 8–9]). Tak prowadzona polityka regionalna jest zgodna z wytycznymi Unii Europejskiej zawartymi w Zielonej Księdze [Green Paper... 2008], Traktacie Lizbońskim [Traktat... 2007] oraz w dyskusji na temat Strategii Europy do 2020 roku, która w czerwcu 2010 przyjęła sformalizowaną postać: UE 2020 [Komunikat... 2010]. W KSRR sformułowano trzy cele strategiczne dla polityki regionalnej:

- „1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie” [Krajowa Strategia... Dokument 2010, s. 5].

Zatem zapewniona zostaje kontynuacja dążenia do zrównoważonego rozwoju, która nawiązuje do utrzymania trwałości ekosystemu, optymalizacji zagospodaro-

wania przestrzeni i utrzymania zróżnicowania biologicznego. W dokumencie zastosowano nowe – szersze podejście do polityki regionalnej, w którym:

- wzmacniana jest rola regionów jako podmiotów dążących do osiągnięcia celów rozwojowych kraju;
- następuje zmiana roli samorządów wojewódzkich i innych podmiotów publicznych;
- gdy jest to niezbędne, dochodzi do interwencji publicznej, mającej na celu rozwój kraju, jednak interwencja ta dotyczy przekroju terytorialnego, a nie układu regionalnego (na podst. [Korenik 2009, s. 190–195]).

Jednocześnie, zgodnie z KSRR, polityka regionalna ukierunkowana zostaje na budowę tożsamości regionalnej i podnoszenie konkurencyjności regionu – również i w tym punkcie istotne jest wzmacnianie działań rozprzestrzeniających efekty rozwojowe w całym kraju (szerzej [Rozwój... 2009, s. 21–22]). Oznacza to, że wynikające z KSRR działania wykazują cechę dychotomiczności. Z jednej strony ukierunkowuje się ją na regiony, z drugiej zaś rozwija się w układzie terytorialnym i krajowym.

Wskazana triada celów: konkurencyjność – spójność – sprawność, ma służyć skupieniu się na możliwościach rozwoju, a nie przeszkodach i słabych stronach. W tym podejściu umacnia się pozycję konkurencyjną regionu i wnoszone są efekty synergiczne. Nacisk kładziony na mocne strony służy pozytywnemu rozwojowi i korzystaniu z endogenicznych zasobów regionu. Jednocześnie poszukiwane są kolejne przewagi, decydujące o wzmocnieniu konkurencyjności regionów. Konkurencyjność oparta została na zjawisku dyfuzji. Oznacza to, że interwencja ma miejsce na obszarach o lepszych możliwościach poprawy pozycji konkurencyjnej i z tych terenów rozprzestrzeniać się będą procesy rozwojowe do przestrzeni o słabszym tempie wzrostu, zapewniając spójność systemu. Spójność i jednocześnie sprawność w polityce regionalnej gwarantuje polityka rozwoju, która szeroko pojmuje system zarządzania rozwojem i kompleksowo wdraża wysokie standardy jakościowe oraz mechanizmy oddziaływania terytorialnego wszystkich polityk publicznych, osiągając cele wspólne dla poziomu krajowego i regionalnego. W konsekwencji otrzymujemy sprawne, spójne i zintegrowane działania podmiotów publicznych różnych poziomów wspierane przez podmioty prywatne (na podst. [Tomaszewski 2007, s. 79–80]). Integracja realizacji zadań częściowo eliminuje dotychczasowe nakładanie się działań podmiotów różnych szczebli, które decydowały się na sprzeczne rozwiązania dla zaistniałych sytuacji, co prowadziło do nieefektywności stosowanych narzędzi, jak również wzajemnego przeciwdziałania podejmowanym krokom zaradczym.

Zintegrowane zarządzanie rozwojem kraju częściowo przenosi na politykę regionalną powiązania ponadregionalne, co wraz z odejściem od podziału tej polityki na inter- i intraregionalną na rzecz jednej wspólnej polityki, odnoszącej do terytorium cele dla wszystkich podmiotów publicznych, wnosi do działań regionalnych sieciowość powiązań podmiotów w układzie regionalnym i ponadregionalnym (na podst. [Krajowa Strategia... Synteza 2010]). Przekłada się to na proces „uzadanieo-

wienia” polityki regionalnej. Realizacja zadania zaistniałego na poziomie regionalnym odbywa się w oparciu o środki, narzędzia, wiedzę, umiejętności i zakres kompetencyjny niezbędnych podmiotów bez względu na ich miejsce w szczeblach władzy publicznej bądź terytorium, z którego pochodzi zaangażowany w te działania podmiot prywatny. Tworzona sieć powiązań zadaniowych działa na podstawie wzmocnionego wielopoziomowego systemu zarządzania, dążącego do: zwiększenia roli samorządu województwa (kluczowego podmiotu polityki regionalnej) [*Nowa koncepcja...* 2008, s. 29–30], współpracy partnerskiej (szerzej [Szlachta, Zaleski 2011b, s. 17–22]) oraz wzmocnienia efektywności systemu finansowania polityk publicznych i jednostek samorządu terytorialnego. Zmiany w systemie finansowym polityki regionalnej planuje się przeprowadzić przy udziale Wieloletniego Planu Finansowego Państwa i kontraktu terytorialnego – nowego instrumentu koordynacji działań ukierunkowanych terytorialnie. Powstałe sieci powiązań ponadsektorowych, przy założeniu przekształceń w zakresie finansów, mają wpływać na zwiększenie możliwości koordynacji i realizacji zadań.

Horyzont czasowy KSRR do 2020 roku zapewnia czas niezbędny do wdrożenia nowych instrumentów i nowych rozwiązań instytucjonalno-prawnych. Dodatkowo zająć się ten okres z nowym czasem planowania w Unii Europejskiej. Następny okres programowania w Unii Europejskiej 2014–2020 w całości został objęty przez nową politykę regionalną. Elastyczność, cele i zadania dostosowane do nowych rozwiązań oraz przekształcenia w zakresie wsparcia finansowego współuczestniczą we wprowadzaniu nowej polityki regionalnej, otwartej na nowe sposoby zarządzania i programowania w Unii Europejskiej po 2013 roku.

3. Nowy paradygmat polityki regionalnej

Wprowadzanie nowej jakości w polityce regionalnej wymaga zmiany modelu jej realizacji. Nowy paradygmat polityki regionalnej skupiony został wokół kilku zasadniczych kwestii. Pierwszą rzeczą była wspomniana jedność polityki regionalnej (polityki inter- i intraregionalnej). Wspólne cele odnoszone do terytorium dotyczą wszystkich podmiotów publicznych. Przy tych przemianach szczególne miejsce przypisuje się obszarom miejskim, które same w efektywny sposób wykorzystują własne potencjały rozwojowe, intensywnie się rozwijają i przekazują impulsy rozwojowe pozostałym obszarom. Obszary miejskie tworzą wewnętrzne podstawy wzrostu i zatrudnienia, przez co silnie stymulują wzrost terytoriów stycznych, a procesy rozwojowe rozchodzą się na pozostałe tereny. Następnym elementem ulegającym przekształceniu jest rezygnacja z dotychczasowej redystrybucji środków na rzecz wzmocnienia potencjałów terytorialnych. Odchodzi się również od doraźnego wspierania obszarów nisko rozwiniętych i problemowych, planując długookresowe oddziaływanie polityk rozwojowych na wszystkie regiony. W nowym paradygmacie polityki regionalnej najistotniejszym aspektem zmian jest wielosektorowe podejście do działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. W ten sposób dochodzi do

integracji i koordynacji polityk publicznych o zasięgu terytorialnym z celami polityki regionalnej wskazanymi dla poszczególnych terytoriów, identyfikowanych funkcjonalnie (na podst. [*Krajowa Strategia... Synteza 2010*, s. 2–3]). Gdy zachodzi potrzeba interwencji, to w nowym paradygmacie polityki regionalnej przyjmuje ona postać skoncentrowanych i selektywnych inwestycji, a nie bieżących i rozproszonych działań. Istotna zmiana zachodzi w układzie terytorialnym, gdzie szczeblowi regionalnemu przypada priorytetowa rola w inicjowaniu rozwoju przy udziale wieloszczeblowego systemu zarządzania. Starcie nowego i starego paradygmatu polityki regionalnej przebiega wieloaspektowo. W nowym paradygmacie strategicznym celem staje się rozprzestrzenianie wzrostu we wszystkich regionach bez względu na ich status rozwojowy. Realizację tego celu zapewnia proces pozytywnego wyboru czynników konkurencyjności oraz strategiczne oddziaływanie na poprawę sytuacji konkurencyjnej. Wyrównywanie rozwoju zostaje dopasowane do potencjałów terytoriów, są to kroki istotne dla kraju, ale skoncentrowane na wybranych obszarach. Interwencja ta trwa aż do momentu, kiedy dany obszar osiągnie możliwość samorozwoju. Działalność publiczna jest realizowana wielosektorowo na analizowanym obszarze, w jej ramach podejmowane są zintegrowane przedsięwzięcia rozwojowe. Zastosowane instrumentarium obejmuje wiążkowo miękkie i twarde narzędzia, co zapewnia lepszą koordynację. Sieciowe podejście do podmiotów interwencji integruje podmioty publiczne na wszystkich szczeblach i prywatne, włączane są podmioty otoczenia biznesu i kapitał społeczny. Nowy paradygmat polityki regionalnej koncentruje się na tworzeniu jednostek funkcjonalnych, odchodząc często od administracyjnych granic regionalnych. Zapewnia to jednocześnie:

- podkreślanie różnorodności;
- koordynację działań;
- zróżnicowane podejście do odmiennych typów terytoriów;
- łączność między obszarami generującymi wzrost – obszarami powiązаныmi funkcjonalnie – obszarami peryferyjnymi;
- strategiczną integrację działań różnych polityk w stosunku do wskazanych obszarów, gdzie efekty nakierowane terytorialnie będą widoczne w regionie.

Działania terytorialne ukierunkowane na rozwój w zakresie polityki regionalnej zgodnie z nowym paradygmatem przestają być planowane w krótkim okresie. Zastosowany zestaw zintegrowanych przedsięwzięć o co najmniej średnim okresie realizacji wspiera wszystkie, a nie wybrane regiony, np. pod względem zamożności obszaru.

4. Miejsce obszarów problemowych w nowej polityce regionalnej kraju

Podstawową doktryną nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce jest „dobre rządzenie”, polegające na wspieraniu wzrostu wszystkich (a nie wybranych) regionów. Regiony w nowoczesnym podejściu zaangażowane są we własny rozwój,

przy zastosowaniu lokalnych zasobów i środków, czyniąc z nich specyficzne przewagi konkurencyjne (na podst. [*Krajowa Strategia... Załączniki 2010*, s. 36–37]). Prowadzi to do stopniowego uniezależnienia się tych terenów od ich wsparcia publicznego, przy czym przyjmuje się jako zasadne korzystanie ze wsparcia polityk rozwojowych skierowanych terytorialnie bądź wdrażanych w całym kraju w ramach kreacji podstaw procesów wzrostu. Stymulowanie wszystkich, a nie wybranych, regionów do rozwoju ich potencjału staje się zasadą prowadzenia polityki wobec regionów. Pomija się w ten sposób identyfikację zamożności regionów, ich problemy, niezakończone inwestycje, z którymi borykają się one (od wielu lat), depresyjność regionów itd. Podejście to wynika z efektów badań, jakie zostały przeprowadzone w Unii Europejskiej i opublikowane w formie dokumentów:

- *Reflection paper on future Cohesion Policy* (D. Hubner) [*Reflection... 2009*];
- *Regions 2020* [COMMISSION 2008];
- *Orientation paper on future cohesion policy* (komisarz P. Samecki) [Samecki 2009].

Dokumenty te jednoznacznie wskazują jako źródło przewag konkurencyjnych i budowy podstaw rozwojowych endogeniczne zasoby, wewnętrzne czynniki wzrostu i wielopoziomowe zarządzanie. Polityka spójności UE oparta na redystrybucji środków do niżej rozwiniętych obszarów nie sprawdza się. Wobec tego powinno nastąpić zorientowanie procesów rozwojowych na wymiar terytorialny. Polityka spójności UE w nowych warunkach i powstałych na skutek globalizacji gospodarki nowych zróżnicowaniach regionalnych ma za zadanie skupić się na pełnym wykorzystaniu potencjałów i przewag konkurencyjnych wszystkich regionów, a nie kierować wsparcie miejscowo do słabszych regionów. Oznacza to zapis o definitywnym braku możliwości intensywnego wspierania wybranych obszarów, które są niżej rozwinięte, problemowe bądź depresyjne.

Nie jest to jednak ostateczny kierunek w przypadku krajów o obniżonym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, gdzie poszczególne regiony wyraźnie odstają od przeciętnego poziomu rozwoju regionów UE. W przypadku Polski, w dokumencie KSRR wskazano Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). OSI to wyodrębnione geograficznie tereny, w których niezbędna jest zewnętrzna interwencja w celu osiągnięcia możliwości pełnego wykorzystania ich potencjałów rozwojowych (na podst. [*Krajowa Strategia... Dokument 2010*, s. 73–74]). Oznacza to potrzebę koncentracji zasobów finansowych i instytucjonalno-organizacyjnych w tych obszarach. Wskazaniem do opisu terenu jako OSI jest uznanie go za region obciążony, który sam nie jest w stanie podźwignąć się z tej sytuacji i z tego powodu niezbędna staje się interwencja, bądź jest to obszar, który ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych obecnie lub w przyszłości wywierać może wpływ na rozwój kraju (na podst. [*Krajowa Strategia... Dokument 2010*, s. 73–74]).

W nowym paradygmacie polityki regionalnej interwencja publiczna przewidywana jest w przekroju kraju i terytorialnym. Nie kładzie się nacisku na zróżnicowanie terenów pod względem dysproporcji rozwojowych, niskiego poziomu rozwo-

ju, problemów czy depresji. Stąd nie przewiduje się interwencji w obszarach, gdzie pojawiają się bądź nakładają problemy. Jednak wyznacza się OSI, które w swojej definicji zawierają wskazanie pomocy dla terenów o takim statusie. OSI obejmują swoim zasięgiem nie tylko obszary problemowe, dotyczą one również wspomaganie rozwoju begunów wzrostu. Polska nie może wspierać wszystkich obszarów, których poziom rozwoju społeczno-gospodarczego w jakimś stopniu odchyła się od średniej krajowej. Wobec czego skoncentrowana interwencja trafia tylko do wybranych terenów. Podstawą do uznania terytorium za obszar, gdzie ten stopień interwencji publicznej uważa się za niezbędny, jest trwały proces jego marginalizacji, w długim okresie następuje tu obniżanie się podstawowych wskaźników determinujących potencjał rozwojowy. Obszary problemowe objęte definicją OSI to tereny, gdzie następuje zwiększanie dystansu rozwojowego w stosunku do pozostałych obszarów kraju. Tereny te nie posiadają odpowiednich zasobów i obszarów wzrostu do rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych. Delimitacja obszarów problemowych przebiega przy uwzględnieniu ich negatywnych cech:

- słabość strukturalna;
- niski poziom zasobu ludzkiego i społecznego;
- brak jakościowo dobrych miejsc pracy;
- oddalenie od obszarów kreowania wzrostu – głównych miast;
- obszary wzrostowe na ich terenie są zbyt słabe, nie emitują impulsów rozwojowych do otoczenia (lub impulsy te są zbyt małe), tak aby w oparciu o nie podwyższała się pozycja konkurencyjna otoczenia;
- następuje odpływ kapitału ludzkiego;
- koncentracja patologicznych problemów społecznych (na podst. [*Krajowa Strategia... Dokument 2010, s. 118*]).

W obszarach problemowych cechy te zazwyczaj nie występują pojedynczo – nakładają się na siebie, co znacznie pogarsza sytuację tych terenów. Wobec obszarów problemowych należy zastosować zbiór indywidualnie i precyzyjnie dobranych instrumentów, wpływających na uruchomienie i wzmacnianie wewnętrznych czynników restrukturyzacji oraz procesów rozwojowych. Cele skoncentrowanej interwencji w obszarach problemowych to:

- zainicjowanie procesów restrukturyzacji;
- przeciwdziałanie marginalizacji i trwałej utracie znaczenia gospodarczego;
- zapewnienie lepszego dostępu do usług publicznych na obszarach wiejskich, w tym edukacji i komunikacji;
- dążenie do mobilności przestrzennej i zawodowej mieszkańców tych obszarów oraz mobilności wahadłowej mieszkańców terenów wiejskich;
- zapewnienie możliwości znalezienia lepszej pracy bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania (lepsza komunikacja) (na podst. [*Krajowa Strategia... Dokument 2010, s. 118–119*]).

Większość interwencji w regionach problemowych jest realizowana na poziomie wojewódzkim poprzez programy regionalne bądź działania te są koordynowane

przez terytorialne programy sektorowe. Działania skierowane do obszarów problemowych z poziomu krajowego są realizowane tylko w uzasadnionych przypadkach, gdy skala i nawarstwienie problemów wymagają interwencji rządu bądź efektywność wsparcia na poziomie regionalnym pozostaje niewystarczająca. Programy rządowe mogą być ograniczone czasem realizacji, jak również przestrzenią, której dotyczą. Interwencja skierowana do obszarów problemowych prowadzona na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz na podstawie programów terenowych skierowanych sektorowo dotyczy: obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do zasobów kształtujących możliwości rozwojowe; ośrodków wojewódzkich położonych na obszarach o najniższej dostępności transportowej; miast i obszarów, które tracą swoje funkcje społeczno-gospodarcze, oraz terenów przygranicznych, położonych przede wszystkim wzdłuż granic zewnętrznych Unii Europejskiej. Działania interwencyjne wobec regionów problemowych mają służyć wzmocnieniu spójności w układzie krajowym. W szczególności kreowanie spójności w skali kraju odnosi się do najslabiej rozwiniętej części państwa, tzn. do regionów Polski wschodniej. Wzmacnia się również pozycja i połączenia sieci miast. Dotyczy to zwłaszcza sieci miast w Polsce wschodniej. Dla zapewnienia spójności w obszarach przygranicznych oddziałuje się na nie, dążąc do zwiększenia ich dostępności (przede wszystkim komunikacyjnej), rozwoju wspólnej infrastruktury i integracji społecznej tych terenów. W ramach regionów dąży się do osiągnięcia spójności wewnątrzregionalnej, wspierając ich najniżej rozwinięte podregiony. W przypadku miast prowadzi się proces rewitalizacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Część miast ze względu na zmiany zachodzące w gospodarce traci swoje podstawowe funkcje gospodarcze, w tym przypadku miasta te są restrukturyzowane. Podobnie restrukturyzowane są zapóźnione rozwojowo obszary wiejskie. Ich proces restrukturyzacji przebiega wielowymiarowo (pod względem społecznym, gospodarczym i przestrzennym). Celem KSRR w odniesieniu do obszarów wiejskich jest zwiększenie ich dostępności nie tylko w tradycyjnym ujęciu infrastruktury technicznej, ale również w ujęciu nowoczesnym – dostępności podmiotów z tych obszarów do szerokopasmowego internetu i e-usług. Wspierane jest też zwiększanie dostępu do usług publicznych oraz poprawa ich jakości. W KSRR podkreślany jest problem wykluczenia i związane z nim przeciwdziałanie, dotyczy to wykluczenia społecznego i integracji społecznej oraz wykluczenia z procesów rozwojowych, szczególnie obszarów skrajnie peryferyjnych.

5. Zakończenie

W nowym paradygmacie polityki regionalnej podejście do regionów problemowych w znacznym stopniu zostało zmienione. W polityce regionalnej regiony problemowe stają się jednym z elementów gospodarki. Obszary te stają się przedmiotem wieloaspektowego oddziaływania, którego podstawą jest konsekwentne kreowanie nowych warunków do pobudzania wzrostu tych terenów. Tworzenie sieciowych połą-

czeń w obszarach problemowych i ich otoczeniu ma za zadanie wspomagać przenikanie do nich impulsów rozwojowych. Skierowanie wsparcia z różnych stron, przy jednoczesnym zachowaniu indywidualności regionów problemowych, oraz pozostawienie kluczowej roli samorządowi terytorialnemu z danego obszaru ukierunkowuje podmiot na uzyskanie samodzielności. Dodatkową motywacją do intensywnych przekształceń w obszarach problemowych staje się ograniczoność czasowa i przestrzenna wsparcia, co jednoznacznie wskazuje, że tereny te nie mogą liczyć na nieustanne działania pomocowe. Efektem takiego podejścia do obszarów problemowych powinna być ich aktywizacja, uzyskanie trwałych zmian w sposobie wydatkowania środków oraz w mentalności społeczeństwa i sposobie myślenia władz. Dyskusyjną sprawą pozostaje skuteczność takiego sposobu działania (zob. [Grosse 2004, s. 79–94]). Nowe rozumienie polityki regionalnej zaprezentowane w KSRR z pewnością będzie miało duży wpływ na rozwój terytoriów o co najmniej średniej kondycji, pozwoli spojrzeć szerzej na problemy inwestycji oraz będzie motywować ośrodki do samodzielnego określania kierunków priorytetowych w oparciu o własne zasoby i potencjał. Ponadregionalne (terytorialne) odniesienie się do rozwoju wprowadza nową jakość do zarządzania, która pozwala zsynchronizować przedsięwzięcia mające większą skalę. Ten pozytywny scenariusz ma dużą szansę powodzenia w stosunku do obszarów, które do tej pory rozwijały się stosunkowo dobrze. W przypadku regionów problemowych pozytywny scenariusz wcale nie musi się sprawdzić. Długookresowość, nawarstwianie problemów i ich społeczne konsekwencje często nie dadzą się rozwiązać w krótkim okresie, wymagają zmian mentalności myślenia i podejścia społeczeństwa, co jest szczególną barierą w naprawie kondycji społeczno-gospodarczej regionu. Negatywny scenariusz na obszarach problemowych, oznaczający brak rezultatów bądź ujemne konsekwencje nowej polityki regionalnej, prowadzić będzie do zwiększonych procesów polaryzacyjnych i dodatkowego odpływu zasobów ludzkich z tych terenów. Z kolei dotychczas prowadzona polityka regionalna wobec regionów problemowych nie przyniosła oczekiwanych efektów. Środki finansowe kierowane do tych obszarów nie stworzyły podwalin konkurencyjnej gospodarki i ich możliwości samorozwoju. Negatywny scenariusz dla obszarów problemowych nie będzie zachodzić w każdym przypadku, dla części terenów nowe podejście do polityki regionalnej będzie stanowiło poważny impuls do zmian w gospodarce oraz nadania nowego znaczenia i roli społeczeństwu w tych przemianach. Dążenie do samodzielności i możliwości samorozwoju poszczególnych obszarów jest celem w stosunku do wszystkich terenów w kraju – nie tylko obszarów problemowych. W założeniach polityki spójności Unii Europejskiej również i te cele są podkreślane, ponieważ samorozwój ma służyć osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej terytorium Unii Europejskiej. Kierunek przyszłych działań na rzecz spójności będzie się zmieniać w zakresie instrumentarium i samej istoty polityki spójności. Konieczność zmian w przyszłych okresach planowania Unii Europejskiej wynika z przekształceń w samej Unii i w gospodarce świata. Nowy paradygmat polityki regionalnej w Polsce wychodzi naprzeciw nadchodzącym zmianom w polityce regionalnej Unii Europejskiej.

Literatura

- Commission Staff Working Document. Regions 2020. An Assessment of Future Challenges for EU Regions. Commission of the European Communities. Brussels 2008 SEC(2008).
- Domański R. [2003], *Nowe ujęcie koncepcji endogennego wzrostu regionów szansą dla regionów peryferyjnych*, [w:] *Regiony peryferyjne w perspektywie polityki strukturalnej Unii Europejskiej*, red. A. Boltromiuk, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Green Paper on Territorial Cohesion, Turing territorial diversity into strength. COM (2008) 616, COM (2008) 616 z 6.10.2008.
- Grosse T.G. [2004], *Polityka regionalna Unii Europejskiej. Przykład Grecji, Włoch, Irlandii i Polski*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Komunikat Komisji: Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Bruksela, 3.3.2010. KOM(2010) 2020 wersja ostateczna, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.
- Koncepcja nowej polityki regionalnej*. Tezy i założenia do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego przyjęte 16 grudnia 2008 r. przez Radę Ministrów, Warszawa 2008.
- Korenik S. [2009], *Rozwój regionalny we współczesnych realiach a rekomendacje dla polityki regionalnej*, „Biblioteka Regionalisty” nr 9 (2009), Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Korenik S. [2010], *Kierunki zmian w polskiej polityce regionalnej w świetle założeń Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, [w:] *Znaczenie samorządu terytorialnego dla rozwoju regionalnego w Polsce, Niemczech i na Ukrainie*, Zeszyty Naukowe nr 620, Ekonomiczne problemy usług nr 61. VI Forum Samorządowe – I Międzynarodowe Forum Samorządowe, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 13.07.2010.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*. Załączniki. Warszawa, 13.07.2010
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*. Synteza, Warszawa, 13.07.2010.
- Nowa koncepcja polityki regionalnej*. Wnioski z prac tematycznych grup roboczych. Warszawa, czerwiec 2008 r. http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/rozwoj_regionalny/Documents/5fe0b5fb289a4b23886572ce8915-da71RAPORTZGRUP_18VI2009.pdf.
- Samecki P. [2009], European Commissioner responsible for Regional Policy – Presentation of the Orientation Paper on the future of Cohesion policy. Second Meeting of the High Level Group Reflecting on the Future of Cohesion policy. Brussels, 3.12.2009. SPEECH/09/571.
- Reflection paper on future Cohesion Policy*, Informal Meeting of Ministers for Regional Policy. Mariánské Lázně – 22–24 April 2009.
- Rozwój Regionalny w Polsce*, Raport 2009. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, maj 2009.
- Szlachta J., Zaleski J. [a], *Cele polityczne, wyzwania i priorytety Unii Europejskiej w perspektywie 2013–2020 jako realizacja w ramach wspólnotowych polityk*, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/KSRR_2010_2020/Ekspertyzy/Documents/Szlachta_Zaleski_Cele_polityczne_wyzwania_i_priorytety.pdf [16.09.2011].
- Szlachta J., Zaleski J. [b], *Model instytucjonalny dla prowadzenia polityki regionalnej z uwzględnieniem zasady partnerstwa*,

http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_regionalna/KSRR_2010_2020/Ekspertyzy/Documents/Szlachta_Zaleski_Model_instytucjonalny_dla_prowadzenia_polityki.pdf [16.09.2011].

Tomaszewski K. [2007], *Regiony w procesie integracji europejskiej*, Wolters Kluwer business, Kraków.

Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską podpisany w Lizbonie 13 grudnia 2007,

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:PL:HTML>

PROBLEM REGIONS IN THE FACE OF A NEW PARADIGM OF THE REGIONAL POLICY IN POLAND

Summary: Regional policy plays a crucial role in Poland because of the position of this policy in the European Union. Changes of world economy and its crisis and also the economic situation of separate member countries of the EU force a change in objectives range and the way of understanding regional policy. In long-term programming of regional policy, Poland is trying to anticipate some steps and is going to prepare undertakings in transformation directions in the next budget period of the EU. The programming of regional policy in Poland in years 2010-2020 changes the way of looking at regional policy with respect to problem regions. According to the new paradigm of regional policy, problem regions are supported in a different way, on different levels, by various subjects and in limited time and space.

Keywords: regional policy, cohesion policy, development policy, regions, problem regions.